

- مدیرمسئول: محمد امین ایمانجانی
- سردبیر: مسعود فروغی
- تلفن و فکس: ۰۲۱ ۶۲۹۹۹۴۹۵
- کد پستی: ۱۱۳۵۳۳۸۱۶
- چاپ: چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
- نشانی: خیابان حافظ، پایین تراز جمهوری
- ساخته و پخش: سازمان بورس و اسختمان فرویکهنگان، طبقه سوم

میزان تولید پایه های صنعت رشد ۴ تا ۱۷ درصد را نشان می دهد، هرچند هنوز در برخی اقلام کمبود داریم

برق جدا خریدید، فولاد و سیمان جدا

مهدی عبداللهی
دبیر گروه اقتصاد

در هفته های اخیر اظهارات برخی مدیران شرکت های بزرگ فولادی مبنی بر کاهش تولید به واسطه قطعی برق در محافل خبری حساسی سروصدا کرد. این موضوع حتی باعث شد برخی از فعالان مجازی بورسی نیز قطعی برق را عامل مهمی در نوسانات بازار سرمایه معرفی کنند. گرچه تبعات منفی قطعی برق در صنایع و بخش کشاورزی غیرقابل کتمان است، اما بررسی آمارها نشان می دهد بدون توجه به این چند نکته قضاوت ها در این مورد غیرمنصفانه خواهد بود. آمارها نشان می دهد تولید در نیمه نخست سال ۱۴۰۲ نسبت به سال های قبل در صنایع کوچک و بزرگ افزایشی بوده است، برای مثال تولید سیمان در ۵ ماهه نخست امسال در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته رشد ۱۷ درصدی داشته است. در بخش فولاد کل تولید این بخش نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد ۵ درصدی و نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۰ رشد ۱۸ درصدی داشته و رکورد هشت ساله تولید را شکسته است. همچنین گزارش های دو بازوی پژوهشی مجلس و بانک مرکزی از شاخص تولید ماهانه شرکت های بورسی نیز نشان می دهد رشد تولید صنعتی در پنج ماهه نخست مجموعاً نزدیک به ۹ درصد بوده است. اما علاوه بر بخش تولید که رشد داشته، طبق بررسی ها در دو سال گذشته ۱- مشکل قطعی خانوارها حل شده است، ۲- قطعی برق صنایع نسبتاً با برنامه میزان قطعی کمتر از دو سال قبل شده است، ۳- در دو سال گذشته در مجموع از شروع دولت سیزدهم ۳۳ واحد نیروگاه جدید وارد مدار شده است و ظرفیت اسمی نیروگاه های کشور در دولت سیزدهم به ۹۱ هزار و ۱۳۱ مگاوات رسیده که افزایش ۷۷۰۰ مگاواتی را نشان می دهد. ۴- حل مشکل ناترازی برق به جهت نیاز به حجم عظیم سرمایه گذاری ها و زمان اتمام پروژه، امری زمان بر است و در کوتاه مدت با شیوه های قیمتی هم نمی توان اقدام جدی برای کاهش ناترازی انجام داد. ۵- مقایسه میزان مصرف برق (فروش) در چهارماهه نخست امسال (آخرین آمار منتشر شده) با مدت مشابه سال قبل نشان می دهد رشد کل مصرف برق در کشور ۴ درصد و این میزان برای بخش صنعت ۹ درصد بوده است.

شاخص تولید صنعتی به روایت بانک مرکزی

از جمله گزارش های قدیمی درخصوص عملکرد ماهانه تولید، گزارش های پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی ایران است. براساس گزارش پژوهشکده پولی، شرکت های صنعتی ثبت شده در بازارهای بورس اوراق بهادار و فرابورس ایران تا سال ۱۳۹۹ حدود ۵۹ درصد از ارزش محصول کارگاه های بزرگ صنعتی بالاتر از ۱۰۰ نفر کارکن را در اختیار دارند. با توجه به انتشار منظم ماهانه عملکرد تولید و فروش این شرکت ها می توان با اکتفا به این داده ها برآورد قابل قبولی از عملکرد بخش صنعت کشور ارائه داد و تغییرات این بخش را رصد کرد. بررسی ها نشان می دهد شاخص مستخرج از داده های این شرکت ها هم راستا با شاخص تولید صنعتی کل کشور است، لذا این شاخص در زمانی که شاخص های رسمی کل کشور با تاخیر منتشر می شوند و تواتر فصلی دارند می تواند جایگزین خوبی برای آنها باشد و وضعیت تغییرات ماهانه صنعت را نشان دهد. نمودار شاخص تولید صنعتی شرکت های بورسی کشور که در گزارش حاضر آمده، وضعیت رشد ماهانه شاخص از ابتدای دولت سیزدهم را نشان می دهد. این آمارها که براساس گزارش ماهانه پژوهشکده پولی تهیه شده، نشان می دهد شاخص تولید صنعتی شرکت های بورسی در سه ماهه منتهی به مرداد رشد ۶٫۸ درصدی و در مردادماه نسبت به مدت مشابه مرداد ۱۴۰۱ رشد ۹٫۲ درصدی داشته و نشان از ادامه روند رشد مثبت بخش صنعت در پنجمین ماه از سال جاری دارد. طبق این گزارش، رشد شاخص تولید صنعت محصولات شیمیایی بعد از شش ماه مثبت شده و تداوم رشد بالای ۲۰ درصدی در صنعت خودروسازی و قطعات از اصلی ترین عوامل رشد بالای تولید صنعتی شرکت های بورسی در مردادماه بوده است. گزارش مذکور نشان می دهد در مردادماه رشد تولید در گروه لاستیک و پلاستیک کاهش ۸٫۶ درصدی داشته است. در این خصوص گزارش ها نشان می دهد دلیل کاهش قابل توجه تولید در بخش لاستیک مربوط به مشکل تامین ارز واردات مواد اولیه بوده و مشکل اصلی این صنعت عمدتاً واردات بوده و در مرتبه بعدی چالش آن قطعی برق است.

شاخص تولید صنعتی به روایت مرکز پژوهش های مجلس

درکنار پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی، مرکز پژوهش های مجلس از فروردین ۱۴۰۱ با استفاده از داده های فعالیت ۳۱۶ شرکت بورسی در حوزه صنعت و معدن، به پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران می پردازد. طبق گزارش مرکز پژوهش های مجلس، طی مرداد سال ۱۴۰۲ شاخص تولید شرکت های صنعتی بورسی نسبت به ماه مشابه سال قبل با افزایش ۶٫۱ درصدی و نسبت به ماه قبل با کاهش ۸٫۵ درصدی مواجه شده است. در این ماه نسبت به ماه مشابه سال قبل، از بین ۱۵ رشته فعالیت صنعتی بورسی ۸ رشته فعالیت افزایش در شاخص تولید و ۷ رشته فعالیت کاهش در شاخص تولید را تجربه کرده اند. رشته فعالیت های سیمان،

دارو و تجهیزات برقی بیشترین سهم را در افزایش شاخص تولید و رشته فعالیت های لاستیک و پلاستیک، چوب و کاغذ و محصولات فلزی به جز ماشین آلات و تجهیزات بیشترین سهم را در کاهش شاخص تولید داشته اند. همچنین طی مردادماه سال ۱۴۰۲ نسبت به ماه قبل، رشته فعالیت های محصولات فلزی به جز ماشین آلات و تجهیزات، سیمان و دارو افزایش در شاخص تولید و رشته فعالیت های خودرو و قطعات لاستیک و پلاستیک و تجهیزات برقی کاهش در شاخص تولید داشته اند، همچنین شاخص تولید شرکت های معدنی بورسی نیز نسبت به ماه مشابه سال قبل با افزایش بیش از ۲۳ درصدی و نسبت به ماه قبل با کاهش ۴٫۹ درصدی مواجه شده است.

براساس گزارش مرکز پژوهش های مجلس، در مردادماه رشد تولید نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۱ در بخش صنعت ۶٫۱ درصد، در بخش معدن، در بخش غذا و آشامیدنی نزدیک به نیم درصد، در بخش دارو ۲۶ درصد، در بخش کاشی و سرامیک ۱٫۵ درصد، در بخش فلزات پایه ۳٫۶ درصد، تجهیزات برقی ۲۳٫۸ درصد، ماشین آلات و تجهیزات ۱۲٫۸ و در بخش خودرو ۱۷٫۳ درصد بوده است. در اما در بخش منسوجات کاهش ۷ درصدی، چوب و کاغذ ۲۶٫۵ درصدی، لاستیک و پلاستیک ۳٫۵ درصدی، محصولات فلزی به جز ماشین آلات و تجهیزات کاهش ۳٫۹ درصدی و در بخش سایر کانی های غیرفلزی کاهش ۱ درصدی داشته است. مرکز پژوهش های مجلس در نهایت تاکید کرده محدودیت های تامین برق در کاهش تولید نقش داشته اما همچنان که قابل مشاهده است، وضعیت تامین برق در سال جاری نسبت به مدت مشابه سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰ بهتر شده است.

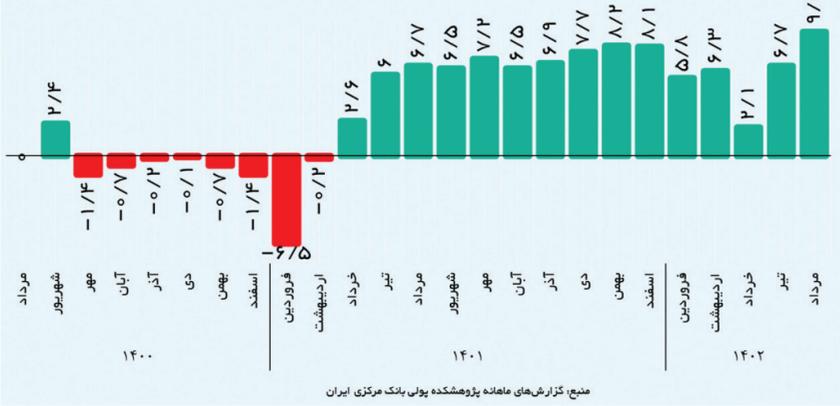
تولید فولادی ها در بالاترین مقدار ۸ ساله

در روزهای اخیر اظهارات مدیرعامل یکی از بزرگ ترین شرکت های فولادی درخصوص کاهش تولید در مردادماه به واسطه قطعی برق حسابی سروصدا کرد. گرچه آمارهای ماهانه تولیدات صنعتی و معدنی هم اثر منفی و زیان بار قطعی برق را تأیید می کند، اما هر دو شاخص ماهانه تولید صنعتی که از سوی بانک مرکزی و مرکز پژوهش های مجلس منتشر می شود، هر دو درکنار تأکید بر تبعات قطعی برق، بر این نکته نیز تأکید می کنند که وضعیت تولیدات صنعتی در سال جاری نسبت به مدت مشابه سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰ بسیار بهتر شده و تبعات اقتصادی قطعی های برق در سال جاری کمتر از دسام گذشته بوده است. مراجعه به گزارش های جزئی تر تولیدات صنعتی و معدنی نیز این نکته را تأیید می کند، برای نمونه در حوزه فولاد، آمارهای انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران نشان می دهد در ۵ ماهه نخست امسال حجم تولید آهن اسفنجی به ۱۵ میلیون و ۶۹۴ هزار تن، فولاد میانی به ۱۳ میلیون و ۲۵ هزار تن و محصولات فولادی به ۹ میلیون و ۴۲۰ هزار تن رسیده است. طبق این آمار، تولید آهن اسفنجی در ۵ ماهه امسال نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۷ درصدی و نسبت به ۵ ماهه سال ۱۴۰۰ رشد ۲۷ درصدی داشته است. در بخش فولاد میانی تولید امسال نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد ۳ درصدی و نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۰ رشد ۲۰ درصدی را تجربه کرده است. اما در بخش محصولات فولادی نیز تولید امسال نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۴ درصدی و نسبت به ۵ ماهه ۱۴۰۰ (رشد ۲۴ درصدی) داشته است. همچنین آمارهای انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران حکایت از آن دارد که تولید ۵ ماهه نخست امسال در هر سه بخش آهن اسفنجی، محصولات فولادی و فولادی میانی رکورد ۸ سال اخیر را شکسته است. فعالان حوزه فولاد یکی از مهم ترین دلایل رشد تولید را کاهش قطعی برق در کنار بهره برداری از واحدهای جدید می دانند.

رشد ۱۷ درصدی سیمانی ها

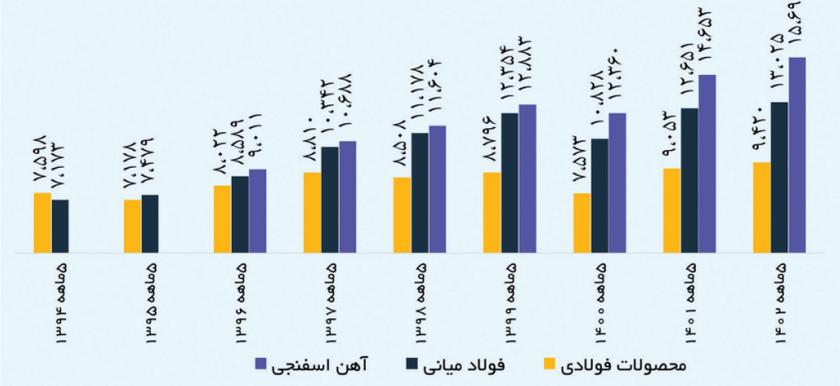
درکنار بخش فولاد، نگاهی به جزئیات آمار فعالیت شرکت های سیمانی نیز خالی از لطف نیست. مقایسه وضعیت تولید ۵ ماهه نخست امسال در این شرکت ها با مدت مشابه سال گذشته نشان می دهد در ۳۵ شرکت بررسی شده، میزان رشد تولید ۱۶٫۷ درصد بوده است. طبق داده های تولید ماهانه شرکت های سیمانی، میزان تولید سیمان این ۳۵ شرکت در ۵ ماهه نخست امسال ۳۶ میلیون و ۹۲۹ هزار تن است، رقمی که در ۵ ماهه سال ۱۴۰۱ حدود ۳۱ میلیون و ۶۴۱ هزار تن بوده است. در بین ۳۵ شرکت بررسی شده (دارای آمار ماهانه تولید در سامانه کدال) در ۲۶ شرکت تولید نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد و در ۹ شرکت نیز تولید کاهش یافته است. در بین ۲۶ شرکتی که تولید آنها در ۵ ماهه نخست امسال رشد داشته، تولیدات شرکت سیمان سپاهان با رشد ۲۹ درصدی در رتبه اول قرار دارد. پس از این شرکت تولیدات سیمان ساهو ۱۴۶ درصد، شرکت سیمان سفید نیز ۱۰۸ درصد و سیمان هگمتان با ۶۵ درصد، دارای بیشترین رشد تولید طی سال جاری بوده اند. سیمان خوزستان، سیمان دورود، سیمان مازندران، سیمان باقران، سیمان آرتا اردبیل، سیمان شمال، سیمان دشتستان، سیمان خزر و گروه صنایع سیمان کرمان ۹ شرکتی هستند که تولید آنها در ۵ ماهه نخست امسال با کاهش روبه رو شده است. البته در سه شرکت تولید زیر ۲ درصد کاهش داشته، در سه شرکت تولید بین ۳ تا ۸ درصد و در سه شرکتی مابقی، تولید بیش از ۱۰ درصد کاهش یافته است.

رشد شاخص تولید صنعتی شرکت های بورسی کشور از شروع دولت سیزدهم (درصد)

منبع: گزارش های ماهانه پژوهشکده پولی بانک مرکزی ایران

وضعیت تولید فولادی ها در ۵ ماهه نخست سال های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۲ (هزار تن)

میزان مصرف برق (فروش) در ۴ ماهه نخست سال های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ (میلیون کیلووات ساعت)

مقایسه وضعیت تولید ۲۵ شرکت سیمانی طی ۵ ماهه ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ - ارقام به تن						
ردیف	نام شرکت	تولید ۵ ماهه ۱۴۰۱	تولید ۵ ماهه ۱۴۰۲	درصد تغییر	ردیف	نام شرکت
۱	سیمان سپاهان	۱،۱۷۷،۰۰۰	۳،۸۶۹،۵۰۰	۳۲۹	۱۹	سیمان ایلام
۲	سیمان ساهو	۸۳۲،۴۸۵	۲،۰۵۰،۲۴۹	۱۴۶	۲۰	سیمان اصفهان
۳	سیمان سفید نیریز	۶۵،۴۹۴	۱۳۵،۹۵۸	۱۰۸	۲۱	سیمان فارس
۴	سیمان هگمتان	۶۸۶،۶۳۰	۱،۱۳۵،۰۳۳	۶۵	۲۲	سیمان شاهرود
۵	سیمان پنجنورد	۱،۱۹۳،۹۱۲	۱،۴۲۴،۸۷۴	۱۹،۳	۲۳	سیمان کردستان
۶	سیمان شرق	۱،۲۹۷،۳۲۱	۱،۵۴۲،۴۹۱	۱۸،۹	۲۴	مجمع سیمان غرب آسیا
۷	سیمان پهبهان	۳۰۹،۱۷۹	۳۶۸،۰۹۱	۱۹،۱	۲۵	سیمان ارومیه
۸	سیمان خاش	۲۶۵،۲۷۷	۳۰۸،۰۹۹	۱۶،۶	۲۶	سیمان هرمزگان
۹	سیمان صوفیان	۷۷۰،۴۴۲	۸۸۹،۸۹۰	۱۵،۵	۲۷	سیمان خوزستان
۱۰	سیمان فارس نو	۴۲۹،۰۷۲	۴۹۷،۰۳۸	۱۵،۹	۲۸	سیمان دورود
۱۱	سیمان آپیک	۱،۱۳۰،۳۴۴	۱،۲۹۷،۰۷۴	۱۴،۷	۲۹	سیمان مازندران
۱۲	سیمان اردستان	۷۲۳،۰۷۹	۹۱۱،۶۱۶	۱۴،۹	۳۰	سیمان باقران
۱۳	سیمان قائن	۲۸۸،۰۳۶	۳۳۲،۶۶۸	۱۴،۷	۳۱	سیمان آرتا اردبیل
۱۴	سیمان غرب	۷۷۹،۶۷۱	۸۸۹،۹۴۷	۱۴،۱	۳۲	سیمان شمال
۱۵	سیمان داراب	۷۲۳،۳۷۹	۸۱۳،۰۶۵	۱۰،۹	۳۳	سیمان دشتستان
۱۶	سیمان لارسوزوار	۱،۱۱۴،۰۱۳	۱،۲۲۹،۰۴۶	۱۰،۳	۳۴	سیمان خزر
۱۷	سیمان نهاوند	۵۷۸،۵۴۱	۶۳۳،۶۱۲	۹،۵	۳۵	گروه صنایع سیمان کرمان
۱۸	سیمان تهران	۱،۲۱۰،۹۹۱	۱،۳۱۹،۵۳۸	۹	۳۶	مجموع

منبع: سامانه کدال

کنترل کننده مشعل سوزی در بازه زمانی سال های ۱۹۷۵ تا ۲۰۲۱ میلادی، حجم مشعل سوزی بیش از ۷۰ درصد کاهش یافته و شدت فلرینگ (میزان فلرینگ به ازای تولید هر بشکه نفت) نیز در این مدت به یک سوم رسیده است. در بسیاری از کشورهای دنیا مشعل سوزی توسط قوانین و مقرراتی که منحصر برای این امر وضع شده کنترل می شود و در بسیاری دیگر از کشورها قوانین بالادستی زیست محیطی یا مدیریت منابع انرژی این کشورها چهارچوب هایی برای مدیریت و ساماندهی سوزاندن گازهای مشعل دارد. این گزارش تأکید می کند که مطابق با احکام مندرج در قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه (بند الف ماده ۴۸)، دولت مکلف به «اجرای طرح های جمع آوری، مهار، کنترل و بهره برداری از گازهای همراه تولید نفت و مشعل در همه میادین نفتی، تاسیسات صنعت نفت، مهار و کنترل ۹۰ درصد گازهای مشعل تا سال پایانی برنامه» شده است. براساس این تکلیف و طبق عملکرد ارسالی وزارت نفت این وزارتخانه اقدام به تعریف طرح های فروش و مزایده گازهای مشعل (در قالب طرح های کوتاه مدت) و احداث واحدهای آن جی ال و تاسیسات جمع آوری این گازها (در قالب طرح های بلندمدت) کرده است. با وجود این در طول سال های قانون برنامه ششم توسعه این اقدامات فقط منجر به جمع آوری ۱،۴۳ میلیون مترمکعب در روز گاز مشعل (معادل ۵۲۲ میلیون مترمکعب در سال) از طریق مزایده و کنترل

متر مکعب گاز برای سوزاندن به سمت مشعل هدایت می شود که با در نظر گرفتن متوسط این مقدار در دنیا که حدود ۵٫۱ مترمکعب گاز مشعل به ازای تولید هر بشکه نفت است، از این حیث، بیش از سه برابر متوسط جهانی در کشور گاز مشعل سوزانده می شود. در این گزارش بیان شده است که بیش از سه برابر متوسط جهانی در کشورمان گاز مشعل سوزانده می شود و با توجه به اینکه ایران نیز با میزان فلرینگ بالغ بر ۱۸،۴ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۲۱ بعد از روسیه دومین کشور دنیا از این حیث است و باید تدابیری برای جمع آوری و ساماندهی این گازها اتخاذ شود. این گزارش مطرح می کند که توجه به پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی ناشی از فلرینگ به ویژه در سال های اخیر، موجب شده که بسیاری از کشورها و سازمان های بین المللی با وضع قوانین و تنظیم آیین نامه ها و دستورالعمل های مختلف مورد نیاز، اصلاح ساختار بازار فروش گاز طبیعی، تخصیص مشوق های مالی به شرکت های بهره بردار و اتخاذ رویکردی تنبیهی نسبت به سوزاندن عادی این گازها، اقدام به جمع آوری، ساماندهی گازهای مشعل و کاهش فلرینگ کنند. همچنین در ادامه این گزارش آمده است که مطالعه روند مشعل سوزی در کشورهای مختلف دنیا نشان از نقش مهم قانون و سیاستگذاری در کاهش حجم فلرینگ دارد. برای مثال در کشور نیجریه پس از وضع قوانین

مشعل سوزی گاز در ایران ۳ برابر متوسط جهانی

دفتر مطالعات انرژی مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی در گزارشی با عنوان «مسائل راهبردی بخش انرژی در برنامه هفتم توسعه»: کاهش گازهای مشعل با بیان اینکه فلرینگ به معنی سوزاندن کنترل شده گازهای تولیدی است، بیان می کند طبق آمار شرکت بریتیش پترولیوم در سال ۲۰۲۱ میلادی بیش از ۱۵۲ میلیارد مترمکعب گاز مشعل در دنیا بدون هیچ استفاده ای سوزانده شده است. سوزاندن گازهای مشعل در حجم مذکور به طور کلی پیامدهایی را در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی به همراه داشته است. این گزارش در ادامه به ارائه آمار در کشورمان می پردازد و بیان می کند که در سال ۱۴۰۰، میزان گاز مشعل شرکت ملی نفت معادل روزانه ۴۱٫۷ میلیون مترمکعب و گاز مشعل سوزانده شده شرکت ملی گاز ۸٫۸ میلیون مترمکعب در روز بوده و در مقایسه با این دو شرکت، گاز مشعل پالایشگاه های نفت مقدار ناچیزی است. مجموع این میزان فلرینگ تقریباً برابر میزان صادرات گاز کشور یا معادل ظرفیت تولید گاز از حدود دو فاز پارس جنوبی است. این گزارش توضیح می دهد که ایران جزء کشورهای با بالاترین حجم سوزاندن گازهای مشعل در دنیا بوده و با سوزاندن حدود ۱۸،۴ میلیارد مترمکعب گاز مشعل در سال ۲۰۲۱ بعد از روسیه دومین کشور دنیا از این حیث است. با توجه به آمار تولید نفت خام کشور به ازای تولید هر بشکه نفت خام، حدود ۱۸